

ПРОБЛЕМА «СВІЙ – ЧУЖИЙ» У ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Лінькова Тетяна

Науковий керівник: канд.філос.наук, доцент Землянський А.М

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького*

e-mail: tanita270303@gmail.com

Буття людини багатовимірне: вона належить живій природі, але в той же час породжує соціокультурне середовище і стає істотою надприродною. Однією з особливих рис буття сучасної людини є радикальний вихід

за межі минулого досвіду, який уже не є визначальним фактором формування образу майбутнього. Складається нова темпоральність людського буття – не минуле визначає теперішнє, а майбутнє з його багатоваріативними можливостями, що набувають все більш загрозливого характеру і насуваються на сьогоднішнє з постійно зростаючим прискоренням. У такі переломні часи, загострюється потреба у теоретичній рефлексії нової історичної темпоральності, причому з урахуванням її антропологічних вимірів, оскільки об'єктивно у такій ситуації у формуванні не тільки образу, але й самої сфери майбутнього, кардинально зростає роль людини – прогностична, проективна, конститутивна.

У феноменології трансцендентальна суб'єктивність розуміється як універсум можливої свідомості, як певна умова можливого «життя свідомості». Іntenціональне життя кожної окремої свідомості зливається з єдиним інтерсуб'єктивним горизонтом, що володіє властивостями безперервності і цілісності. Історія в такому контексті має стати процесом усвідомлення свого telos'у, тобто повинна бути процесом самоідентифікації особистості, кожна дія якої конституює єдиний процес становлення. Ця трансцендентальна суб'єктивність стає умовою переживання історичного досвіду в його значеннєвій цілісності та значеннєвій єдності. У цьому контексті трансцендентальна суб'єктивність виступає апіорною історичною структурою, на основі якої можливе феноменологічне обґрунтування історії [2]. Саме вона дозволяє організувати історичний досвід у щось єдине, ціле, незалежно від того, чи це є досвідом індивіда, чи «духовного співтовариства».

Дескрипція даності життєвого світу, дослідження історії життєвого світу, розкриття значень, пов'язаних з діалектикою становлення соціальності, у феноменології стало дійсним відкриттям для соціальних наук. Історія – це не просто образ минулого. Це образ людини, з якою ми співіснуємо, пасивний синтез, що завжди відноситься до сьогоднішнього, але відсилає до минулого[3].

Інший, Чужий, був і залишається актуальною проблемою, перед якою продовжує зупинятися, в зніжковинні, не один дослідник. Феноменологія дозволяє ще раз побачити, як можна експлікувати конституювання значення поняття «Інший», реконструкцію життєвого світу – завжди вже поділеного з Іншими, інтерсуб'єктивності, що фундує всі інші аспекти історичного буття [4].

За словами Б. Вальденфельса, послідовники Е. Гуссерля зробили різні висновки з апорій феноменології свідомості і «дарували собі свободу – конкретизуючи трансцендентальну свідомість до тілесного існування, або пов'язуючи суб'єктивний смисл структурними упорядкуваннями, або граючи змінами позицій присутності та відсутності, самості й іншості, [Eigenheit] та [Fremdheit]» [1, с. 31]. Описуючи конституювання Іншого, трансцендентальна теорія інтерсуб'єктивності обґрунтовує феноменологічну теорію природи і культури (у т.ч. історії) як ідеальних корелятивів інтерсуб'єктивного досвіду. Саме буття Іншого генерує значення найважливіших трансценденцій. Феноменологічна теорія інтерсуб'єктивності виводить як на проблеми феноменології природи, так і на проблеми феноменологічної онтології культури. У рамках феноменологічної теорії досвіду Іншого соціально-історичний світ з'являється як значеннєвий горизонт людського життя.

Феноменологія дозволяє ще раз побачити, як можна експлікувати конституювання значення поняття «Інший», реконструкцію життєвого світу – завжди вже розділеного з Іншими, інтерсуб'єктивності, що фундує всі інші аспекти історичного буття. Ці евристичні потенції феноменології реалізовано і розвинуто у концептуальних побудовах Р. Арона, Ж-П. Сартра, М. Мерло-Понті, П. Рікера, кожна з яких відкривала нові смислові горизонти історичного буття і його антропологічних вимірів.

Список використаних джерел

1. Вальденфельс Б. Вступ до Феноменології / Б. Вальденфельс ; [пер. з нім. М. Култаєвої; відп. ред. Л. Ситниченко]. – К. : Альтерпрес, 2002. – 171 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).

2. Хестанов Р. Трансцендентальная феноменология и проблема истории/ Р. Хестанов // Логос. – 1991. – № 1. – С. 67–75.
3. Землянський А. М. Евристичний потенціал феноменології в історичному пізнанні //Гуманітарний часопис. – 2005. – №. 4. – С. 5–9
4. Землянський А. Історична свідомість як детермінанта гармонізації розвитку студентської молоді в полікультурному суспільстві //Versus. – 2014. – №. 2. – С. 39-44.